

Przyczyny Reformacji

oraz zmiany, które ona wniosła [cz. 2]

[dokończenie z poprzedniego wydania]

Reformacja w Niemczech

Jednym z tych, którzy pragnienia Erazma zaczęli wprowadzać w życie, był młodszy o 14 lat Marcin Luter. Również był Augustinianinem. Na drodze poznawania Biblii oraz własnych obserwacji dostrzegał skażenie Kościoła związane ze sprzedażą odpustów. Początkowo uważał, że było ono rezultatem nieautoryzowanych działań ludzi pazernych na władzę i chciwych pieniędzy, którzy rościli sobie prawo do reprezentowania Kościoła i wpływania na los ludzi po ich śmierci. Wśród ogółu panowało wtedy przekonanie, że list odpustowy zapewnia odpuszczenie grzechów. Sprzedawcy odpustów w przekonaniu tym skwapliwie utwierdzali ludność. W Niemczech sprzedawano te, z których miała być sfinansowana budowa Bazyliki Św. Piotra w Rzymie. Kiedy ludzie zaczęli szemrać przeciwko takim praktykom, Luter postanowił bronić dobrego imienia papieża, redagując swoje 95 tez, w których pisał między innymi: *50. Należy nauczać chrześcijan, że gdyby papież wiedział o wszystkich szachrajstwach kaznodziejów odpustowych, raczej by w stos popiołów zamienił katedrę św. Piotra, aniżeli by miała być budowana kosztem skóry, krwi i ciała jego owieczek.*

51. *Należy nauczać chrześcijan, że papież nie szczędziłby swych własnych pieniędzy, chociażby nawet kościół św. Piotra miał być na ten cel sprzedany, byle udzielić wsparcia potrzebującym, od których obecnie kaznodzieje odpustowi wyłudniają ostatni grosz.*

Handlarze odpustów reklamowali je jako wielki skarb, którym dysponuje Kościół. Luter sprzeciwił się temu w tezie 62, gdzie pisał:

Prawdziwym skarbem Kościoła jest najświętsza Ewangelia chwały i łaski Bożej.

Z kolei w tezie 94 twierdził: *Należy upominać chrześcijan, aby usiłowali iść za Chrystusem jako głową swoją, przez krzyż, śmierć i piekło.*

Tezy przybił do drzwi kościoła w Wittenberdze 31 października 1517 roku. Data ta jest uważana za początek Reformacji. Wkrótce okazało się, że swoimi postulatami pokrzyżował plany papieża Leona X, od którego wyszła sprawa sprzedaży odpustów. W krótkim

czasie Luter z obrońcy papieża stał się jego śmiałym adwersarzem. Z narażeniem życia miał odwagę pisać o tym, co w nauce i praktyce Kościoła było sprzeczne z nauczaniem Biblii, przez co szybko wszedł w konflikt z papieństwem.

Sejm w Wormacji

Cesarz Karol V dał Lutrowi glejt żelazny, dzięki któremu mógł się stawić na Sejmie w Wormacji, dokąd został wezwany w celu obrony tego, co pisał i głosił. W dniu 18 kwietnia 1521, kiedy nie dano mu żadnej możliwości obrony swoich poglądów, a jedyne pytanie, na które miał odpowiedzieć brzmiało: „Odwołasz swoje nauki czy nie odwołasz”, wtedy przyparty do muru Luter dał swoją znamienitą odpowiedź.

Luter na zamku w Wartburgu

Od tej chwili Luter znalazł się w śmiertelnym niebezpieczeństwie. Aby uchronić go przed porwaniem i skazaniem (na śmierć) przez papistów, elektor sam zlecił uprowadzenie zakonnika i ukrycie go na jakiś czas na zamku w Wartburgu, górującym nad Eisenach. Luter spędził tam dziesięć miesięcy, od 4 V 1521 r. do 3 III 1522 r. Wykorzystał ten przymusowy pobyt w odosobnieniu na intensywną działalność literacką. Najważniejszym jego dziełem było przetłumaczenie na niemiecki Nowego Testamentu z greckiego oryginału opublikowanego przez Erazma. Pisał wtedy: *Ta jedna księga powinna zajmować język, oczy, ręce, uszy i serca wszystkich ludzi.*

Nowy Testament Erazma trafił w ręce Marcina Lutra rok przed przybiciem przez niego 95 tez do drzwi kościoła w Wittenberdze. Aby czytać Nowy Testament po grecku, Luter musiał nauczyć się greki, a potem spędzać wiele czasu na jego czytaniu i studiowaniu.

Znalazłem informację, że tłumaczenie Nowego Testamentu zajęło mu 11 tygodni, czyli 77 dni. Świadczy to o tym, że kiedy zabrał się za przekład, bardzo dobrze znał grecki tekst NT, a w swoim umyśle już cały tekst „przetrawił” i przetłumaczył na niemiecki. Potrzebował tylko czasu, aby go zapisać.

Po powrocie do Wittenbergi, wraz ze swoim współpracownikiem Melanchtonem, Luter zabrał się do uporządkowania rękopisu Nowego Testamentu przetłumaczonego w Wartburgu, aby wydać go drukiem. Praca została wykonana bardzo szybko i już 21 września 1522 ukazało się pierwsze wydanie w dwóch tomach, liczące trzy tysiące egzemplarzy. Tytuł księgi brzmiał: *Nowy Testament. W języku niemieckim. Wittenberg.*

Wpływ przekładu na naród niemiecki

Merle d'Aubigné tak opisuje wpływ przetłumaczonego Słowa na naród niemiecki: *Po raz pierwszy miał język niemiecki sposobność wdzięku swoje objawić. Prawda Boża, w szatę macierzyńskiego języka ubrana, porwała, wzruszała i zachwycała serce każdego czytelnika. To było dzieło mające znaczenie dla całego narodu, była to księga ludowa – co więcej, było to Pismo samego Boga. [...] Tłumaczeniem Biblii przyczynił się Luter daleko więcej do podniesienia pobożności chrześcijańskiej niż wszystkimi innymi pismami swymi. Tu sprawa Reformacji stała znalazła podstawę. Biblia znajdująca się w ręku ludu oderwała serca od nieplodnych nauk scholastyki i postawiła je u samego źródła zbawienia. Nie dziw tedy, że dzieło Lutra z takim zapalem witalo. W krótkim czasie rozprzedano wszystkie egzemplarze, tak iż już w grudniu nowe wydanie sporządzić musiano. **Aż do roku 1533 naliczono 58 wydań Nowego Testamentu według przekładu Lutra.** [...] Poprzez rozpowszechnienie Nowego Testamentu wystąpiła Reformacja ze świątyni szkoły i kościoła, i u domowego ogniska rodziny osiadła. Toteż skutki były ogromne. Pismo Święte wyrwało wiarę pierwotnego Kościoła z zapomnienia, w którym przez tyle wieków była pogrążona, i usprawiedliwiło w oczach narodu opór, który reformatorzy stawili Rzymowi. **Kto tylko po niemiecku czytać umiał, kobiety, rzemieślnicy, wszyscy, jak jeden z najzaciętszych wrogów Reformacji, Kolchleusz, poświadczają, z zapalem Pismo Święte pochłaniali. Każdy zgłębiał Nowy Testament w kieszeni i umiał go na pamięć; a każda karta księgi świadczyła, że nauka Lutra Pismu Świętemu odpowiada.***

Tacy byli Luteranie w Niemczech w XVI wieku – prawie każdy, kto umiał czytać, miał Nowy Testament i znał wiele jego fragmentów na pamięć.

Przekłady na inne języki

Erazm zapoczątkował wielki ruch tłumaczenia Biblii na różne języki. W oparciu o jego grecki Nowy Testament dokonano przekładu NT na prawie wszystkie języki Europy, w tym również na język polski. Nowy Testament w Biblii Gdańskiej z 1632 roku powstał w oparciu o greckie wydanie Erazma. Warto dodać, że Biblia Gdańska była używana w kościołach protestanckich w Polsce przez prawie 350 lat, aż do czasu wydania Biblii Warszawskiej w roku 1975.

Co reformatorzy odrzucili

Reformatorzy odrzucili autorytet papieża, soborów i ogólnie tradycji Kościoła, a na to miejsce przyjęli autorytet Pisma Świętego.

Po drugie, odrzucili nauki o zbawieniu z uczynków, o odpustach, czyśćcu i skarbcu dobrych uczynków świę-

tych. Na to miejsce ustanowili naukę o usprawiedliwieniu z łaski przez wiarę w Jezusa Chrystusa.

Po trzecie, odrzucili naukę o sakramentach, które miały działać *ex opere operato*, i zredukowali ich liczbę do dwóch – chrzest i Wieczerza Pańska. Praktykowali tylko te, które były ustanowione przez samego Jezusa. Akcent wiary został położony na skuteczność ofiary krzyża, a nie skuteczność sakramentów.

Po czwarte, odrzucili naukę o mszy jako ofierze za grzechy. I ten temat zdaniem Lutra był najbardziej istotny dla rozłamu, który nastąpił w Kościele.

Ofiara mszy jest najważniejszym rytuałem katolickiej religijności. Jednak Luter, a za nim inni reformatorzy doszli do przekonania, że w świetle Słowa Bożego jest on sprzeczny z nauką i dziełem Jezusa, gdyż jest zaprzeczeniem doskonałej ofiary Jezusa złożonej raz na zawsze.

Bardzo mocnych słów pod adresem mszy użył Marcin Luter w Artykułach Szmalkadzkich – *Gdy msza upadnie, upadnie i papieństwo* (Art. Szmalk. cz. 2, II.10).

10. [...] Choć bowiem byłoby możliwe, że nam ustąpią we wszystkich pozostałych artykułach, jednak w tym nie będą mogli ustąpić, [...] Tak tedy – rzecz prosta – jesteśmy na wieki rozdzieleni i nawzajem dla siebie przeciwnikami. Bardzo dobrze bowiem wyczuwają oni, że **gdy upadnie msza, upadnie i papieństwo**. Zanim zaś do tego dopuszczą, nas, jeśli zdołają, wytępią.

Ponadto Reformacja odrzuciła łacinę i wprowadziła do kościoła języki narodowe. Reformatorzy odrzucili także celibat, czyli bezżeństwo księży, co w niektórych przypadkach było fikcją, gdyż wielu księży żyło w konkubinacie. Konkubinaty były i jest traktowane jako grzech lekki, natomiast małżeństwo księży jest postrzegane jako grzech ciężki, grzech zerwania ślubów kapłańskich.

Co z kolei wniosła Reformacja

Nauki reformatorów można podsumować w pięciu zasadach Reformacji:

1. **„Sola Scriptura” – tylko Pismo.** Mowa o biblijnej doktrynie, że tylko Biblia jest jedynym autorytetem dla wszystkich kwestii wiary i praktyki.
2. **„Sola Gratia” – zbawienie tylko z łaski.** Mowa o biblijnej doktrynie, że zbawienie jest tylko z Bożej łaski i jesteśmy uratowani z Jego gniewu tylko przez Jego łaskę.
3. **„Sola Fide” – zbawienie tylko na podstawie wiary.** Mowa o biblijnej doktrynie, w której usprawiedliwienie jest tylko przez łaskę i tylko przez wiarę, i tylko z powodu Chrystusa.

2. **„Solus Christus” - tylko Chrystus.** Mowa o biblijnej doktrynie, że zbawienie jest tylko w Chrystusie i Jego bezgrzeszne życie i ofiara zastępcza są wystarczające dla usprawiedliwienia i pojednania z Bogiem Ojcem.

5. „Soli Deo Gloria” - tylko dla Bożej chwały. Mowa o biblijnej doktrynie, że zbawienie jest z Boga i przez Niego zostało osiągnięte tylko dla Jego chwały. To mówi nam o tym, że jako chrześcijanie zawsze musimy oddawać Mu chwałę i żyć przed obliczem Boga, pod Jego autorytetem i tylko dla Jego chwały.

Powyższe zasady Reformacji są akceptowane przez różne denominacje na świecie i są podstawą współpracy wielu kościołów w służbie głoszenia ewangelii wszystkim narodom na świecie. Poprzez dostęp do Nowego Testamentu ludzie z różnych narodów mogą poznać osobę i dzieło Jezusa Chrystusa, a przez Niego otrzymać przebaczenie grzechów, zbawienie i życie wieczne.

Redakcja
R-
„Straż”

Przedruk z kwartalnika „Idźcie” nr 86, lato 2017, za uprzejmą zgodą Autora oraz Wydawcy